

Armin Mikos von Rohrscheidt

Współczesne przewodnictwo miejskie

Metodyka i organizacja interpretacji dziedzictwa

Podręcznik

PROKSENIA & Kul.Tour.pl

Kraków/Poznań

2014

Niniejszy tom jest pierwszym z serii podręczników przewodnictwa turystycznego
pod redakcją Armina Mikos v. Rohrscheidt

Tom I

Armin Mikos v. Rohrscheidt Współczesne przewodnictwo miejskie.
Metodyka i organizacja interpretacji dziedzictwa. Podręcznik
(*niniejsza pozycja – 2014 r.*)

Tom II

Izabela Wyszowska
Architektura i sztuka. Podręcznik dla przewodników turystycznych.
(*publikacja planowana na rok 2015*)

Tom III

Magdalena Banaszkiwicz, Zygmunt Kruczek, Armin Mikos v. Rohrscheidt,
Wybrane zagadnienia uprawiania zawodu przewodnika
(zagadnienia etyczne, prawne, przewodnictwo po szlakach turystycznych i inne)
(*publikacja planowana na rok 2016*)

Korekta: Piotr Stachowski, Przemysław Buryan
Wykonanie grafik: Oleksiy Artyschuk
Recenzja wydawnicza: prof. UE dr hab. Zygmunt Kruczek
Skład i druk: Agencja Reklamowo-Wydawnicza „OSTOJA”
Cianowice, ul. Niebyła 17, 32-043 Skąta
tel. +48 601 41 01 01
© Copyright by: Armin Mikos v. Rohrscheidt, Poznań 2014
ISBN: 978-83-60789-54-4

Wydawca: Wydawnictwo PROKSENIA
ul. Sarego 23/2, 31-047 Kraków, tel./fax: +48 12 421 63 80
www.proksenia.pl, e-mail: proksenia@proksenia.pl

Spis treści

WPROWADZENIE	7
<hr/>	
CZĘŚĆ I – DZIEDZICTWO, INTERPRETACJA I WSPÓŁCZESNE PRZEWODNICTWO.....	15
<hr/>	
WSTĘP.....	16
1. CZYM JEST DZIEDZICTWO?	17
1.1. Znaczenie terminu „dziedzictwo”.....	17
1.2. Przykłady wykorzystania dziedzictwa w życiu społecznym	21
1.3. Turystyka kulturowa w promocji dziedzictwa i budowaniu kapitału kulturowego.....	22
1.4. Problemy z dziedzictwem.....	23
2. O INTERPRETACJI DZIEDZICTWA JAKO ISTOCIE PRZEWODNICTWA.....	29
2.1. Co to jest interpretacja dziedzictwa?	29
2.2. Klasyczne zasady interpretacji dziedzictwa.....	31
2.3. Korzyści płynące z interpretacji dziedzictwa.....	36
2.4. Problem narracji alternatywnych w interpretacji	38
2.5. Interaktywność w interpretacji.....	40
3. KLIENT NASZ PAN, CZYLI NOWA TURYSTYKA I NOWI TURYSŃCI.....	43
3.1. Ogólne trendy w turystyce międzynarodowej i krajowej	43
3.2. Profil nowych turystów miejskich	45
3.3. Czego konkretnie chcą nowi turyści od przewodnika?.....	49
4. PROFIL ZAWODOWY WSPÓŁCZESNEGO PRZEWODNIKA	61
4.1. Kim jest przewodnik?	61
4.2. Cechy dobrego przewodnika.....	62
4.3. Podstawowe funkcje współczesnego przewodnika	72
5. PODSTAWOWE REGUŁY PRACY PRZEWODNIKA JAKO INTERPRETATORA.....	83
6. O PRZYGOTOWANIU DO ROLI INTERPRETATORA CZYLI STARA I NOWA METODYKA PRZEWODNICTWA.....	101
6.1. Nieco historii.....	101
6.2. Jaka metodyka dla interpretacji i usługi?.....	102
6.3. Metodyka po deregulacji – program szkolenia przewodników	104
6.4. Formy nauczania metodyki przewodnictwa na szkoleniu przewodników miejskich.....	108
6.5. Dodatek: Psychologia grupy wycieczkowej a postawy przewodnika	111
<hr/>	
CZĘŚĆ II – FORMY PRZEWODNICTWA W PRZESTRZENI MIEJSKIEJ	115
<hr/>	
WSTĘP.....	116
7. KLASYCZNE FORMY PRZEWODNICTWA MIEJSKIEGO.....	117
7.1. Miejski spacer historyczny (Guided City Walk/Walking Tour; historische Stadtführung).....	117
7.2. Miejski spacer tematyczny (Special Tour, Thematische Stadtführung).....	123
7.3. Objazd miasta z przewodnikiem (City Tour, Stadtrundfahrt).....	133
7.4. Kombinowane zwiedzanie miasta (objazd – spacer – zwiedzanie obiektów) (City Tour-and-walk, Sightseeing, Stadtbesichtigung).....	141

8. NOWSZE I ALTERNATYWNE FORMY PRZEWODNICTWA	151
8.1. Zwiedzanie fabularyzowane (Adventure City Tour, Erlebnisführung).....	151
8.2. Orowadzanie stylizowane (w tym w stroju historycznym).....	161
8.3. Zwiedzanie aktywne	170
9. MIESZANE FORMY PRZEWODNICTWA I USŁUG W ZWIEDZANIU MIAST	179
9.1. Przewodnik-Kierowca (driving guide; driver guide)	180
9.2. Przewodnik-konsultant zakupów (Guide & shopping adviser)	186
9.3. Przewodnik-Prelegent (Guide–Lecturer, Vertiefte Stadtführung).....	193
10. SZCZEGÓLNE ODMIANY ZWIEDZANIA.....	203
10.1. Orowadzanie po trasie miejskiej	203
10.2. Zwiedzania wielozmysłowe (zwiedzania multisensoryczne, multisensorische Führungen)	212
10.3. Zwiedzanie kreatywne	217
10.4. Orowadzania „z perspektywy” i zwiedzanie z narracją alternatywną	224
11. INTERPRETACJA DLA GRUP NIETYPOWYCH	235
11.1. Zwiedzanie z osobami niepełnosprawnymi	235
11.2. Zwiedzanie z dziećmi	244
<hr/>	
CZĘŚĆ III – PRZEWODNICTWO W RÓŻNYCH MIEJSCACH, OBIEKTACH I KONTEKSTACH	253
<hr/>	
WSTĘP.....	254
12. OBIEKTY JAKO CELE ODRĘBNEGO ZWIEDZANIA – ZASADY OGÓLNE (On-site-guiding, Führung an Orten).....	255
13. OPROWADZANIE PO EKSPOZYCJACH MUZEALNYCH I INNYCH WYSTAWACH.....	267
13.1. Zwiedzanie holistyczne.....	270
13.2. Zwiedzanie selektywne	271
13.3. Zwiedzanie autonomiczne	273
13.4. Zwiedzanie zadaniowe.....	274
13.5. Fabularyzowane zwiedzanie muzeów i wystaw	276
13.6. Przypadek szczególnie – wystawy posiadające własny program interpretacyjny	278
14. ZWIEDZANIE OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH W PRZESTRZENI MIEJSKIEJ.....	283
14.1. Obiekty sakralne	283
14.2. Inne obiekty zabytkowej architektury	292
14.3. Zwiedzanie zabytkowych obiektów infrastrukturalnych i technicznych	298
15. ZWIEDZANIE I INTERPRETACJA PRZESTRZENI PUBLICZNIE DOSTĘPNYCH.....	301
15.1. Jak przygotowywać program interpretacji dla obszarów	301
15.2. Zwiedzanie cmentarzy	305
15.3. Interpretacja terenów ekspozycyjnych	310
15.4. Ogrody zoologiczne i botaniczne.....	314
15.5. Inne miejskie obszary przyrodnicze.....	321
15.6. Wielkoprzestrzenne tereny (po)militarne.....	326
15.7. Przewodnictwo w „żywych obszarach”	329
15.8. Przewodnik miejski w ramach interpretacji szlaku kulturowego	331
16. OBIEKTY WSPÓŁCZESNE UDOSTĘPNIONE DO ZWIEDZANIA.....	337
16.1. Wielkie współczesne obiekty handlowe	339
16.2. Współczesne obiekty infrastrukturalne	340
16.3. Tradycyjne i współczesne warsztaty	344
16.4. Współczesne zakłady przemysłowe.....	346
16.5. Współczesne centra edukacyjne.....	349
DODATEK. UDZIAŁ PRZEWODNIKA W INNYCH FORMACH TURYSTYCZNEGO ZWIEDZANIA MIAST.....	353
Gra miejska	353
Questing miejski	356
Geocaching w miastach	359

CZEŚĆ IV – WARSZTAT PRACY PRZEWODNIKA	363
WPROWADZENIE	364
17. PODSTAWOWE SŁOWNE FORMY PRZEKAZU W PRACY PRZEWODNIKA	365
17.1. Komentarz rozwinięty – I filar przekazu ustnego.....	366
17.2. Opowieść jako odrębny moduł w ramach interpretacji – II filar przekazu ustnego	370
17.3. Inne rodzaje komentarzy merytorycznych.....	380
17.3.1. Komentarz zredukowany	380
17.3.2. Komentarz zależny (wprowadzający, towarzyszący, podsumowujący)	382
17.3.3. Prezentacja kontynuowana	385
17.3.4. Komentarz nieplanowany czyli „zapętniacz”	387
17.4. Słowne formy urozmaicające i obrazujące	390
17.4.1. Anegdota.....	390
17.4.2. Dowcip.....	392
17.4.3. Porównania	394
17.4.4. Liczby, daty i wielkości	396
17.4.5. Cytaty literackie.....	397
17.5. Formy wprowadzające interpretację subiektywną.....	400
17.5.1. Opowiadanie z perspektywy.....	400
17.5.2. Narracja alternatywna jako forma przekazu w zwiedzaniu	404
17.6. Rejestr językowy i jego różnicowanie	406
18. UZUPEŁNIAJĄCE I ANIMACYJNE FORMY INTERPRETACJI	411
Wstęp	411
18.1. Ilustracje statyczne	411
18.2. Obrazy dynamiczne, w tym multimedialne	414
18.3. Nagrania i odgłosy	416
18.4. Elementy muzyczne.....	418
18.5. Elementy ruchu	420
18.6. Pytania i ich zadawanie.....	423
18.7. Zadaniowanie grupy.....	428
18.8. Warsztat tematyczny	432
19. INDYWIDUALNY WARSZTAT PRACY PRZEWODNIKA, NARZĘDZIA I URZĄDZENIA WSPOMAGAJĄCE PRZEKAZ	437
Wstęp	437
19.1. O warsztacie pracy przewodnika ogólnie	437
19.2. Niematerialne (konstrukcyjne) narzędzia interpretacji	446
19.2.1. Sylabus miejsca – narzędzie budowy komentarza rozwiniętego.....	446
19.2.2. Mapa legend i anegdot jako narzędzie przewodnika	459
19.2.3. Mapa pomników i tablic jako narzędzie przewodnika	460
19.2.4. Mapa parkingów dla autokarów	461
19.2.5. Trasa tematyczna jako narzędzie przewodnika	462
19.2.6. Kwestionariusz zadaniowy jako narzędzie interpretacji.....	462
19.3. Narzędzia materialne (techniczne) – wybór.....	465
19.3.1. Sprzęt nagłaśniający i jego stosowanie.....	465
19.3.2. „Tour Guide System” – zestawy przekazu bezprzewodowego	467
19.3.3. Aplikacje augmented reality (rozszerzonej rzeczywistości).....	468
19.3.4. Systemy audioguide (audio-guide-system).....	470
19.3.5. Fotokod w funkcji prezentacji dziedzictwa i informacji turystycznej.....	471
19.3.6. Stałe urządzenia interpretacyjne w obiektach zamkniętych	474
19.3.7. Urządzenia interpretacyjne w miejscach otwartych	475
20. PRZYGOTOWANIE PRZEWODNIKA DO OBSŁUGI ZWIEDZAJĄCYCH	479
Wstęp	479
20.1. Podstawowe warunki atrakcyjnej i skutecznej usługi.....	479
20.2. Przygotowanie dalsze – koncepcyjne	480
20.3. Przygotowanie bliższe – szczegółowe	490

21. REALIZACJA USŁUGI	503
Wstęp	503
21.1. Początek zwiedzania	503
21.2. Przebieg zwiedzania	507
21.3. Interakcja podczas zwiedzania	515
21.4. Współpraca z kierownicą	521
21.5. Zakończenie wycieczki	523
21.6. Działania towarzyszące realizacji programu	526
22. ADRESACI PRZEKAZU, SYTUACJE TOWARZYSZĄCE ZWIEDZANIU, PARTNERZY, WSPÓŁPRACA	531
Wstęp	531
22.1. Specyfika pracy z najczęstszymi typami klientów	531
22.2. Typowe pytania turystów miejskich	541
22.3. Ostrzeżenia dla przewodnika	545
22.4. Sytuacje trudne	546
22.5. Sytuacje awaryjne	552
22.6. Przewodnik i inni czyli partnerzy w realizacji usług	555
22.7. Razem lepiej i skuteczniej czyli o współpracy przewodników	558
ZAŁĄCZNIK – PROPOZYCJA GODZINOWEGO ROZKŁADU MATERIAŁU PROGRAMU METODYKI W SZKOLENIU PRZEWODNIKÓW	563
BIBLIOGRAFIA	567